

NIONDE ÅRG. No 18	Prenumerationspris: Helt år Emk. 225:— Halvt „ „ 125:— I utlandet: Helt år Emk. 350:— Halvt „ „ 200:—	UTKOMMER ALLA ONSDAGAR Redaktion: Svenska Folkförbundet Redaktör: N. Blees Reval, Riddaregatan 3.	Annonspis enligt överenskom- melse. För längre annonse- ring beviljas rabatt.	5 maj 1926
--	---	--	--	-----------------------------

Ormsösvenskar till Estlands fastland.

Som bekant är Ormsö jämförelsevis tätt befolkat och antalet obesuttna, jordlösa, hushåll torde överstiga antalet jordbrukande sådana. Icke underligt då, att det blev stormlöpning till Magnushof, när detta gods skulle styckas. Likaså då förra Söderby gods ägor utdelades.

Flera hushåll ha det mer än svårt att anskaffa det allra nödvändigaste för livets uppehälle. Det gives familjer, där det svarsta rågrödet blivit en lyxartikel och där t. o. m. potatisen hotar att taga slut. Möjligheterna till förtjänster äro mycket små. Före världskriget funno en mängd jordlösa arbete i Sverige och Finland. Numera bevilja dessa länder icke visum för utländska medborgare. Ställningen är rent av förtvivlad.

De senaste dagarna hava tänt en gnista av hopp. Godset Matsal i Vik vid Matsalviken — nära Moon-sund — kommer att styckas till småbruk och har "Riigi-maade ülem", chefen för statens jord i Vik, tillrätt Ormsöbor lämna in ansökan om att få sig tilldelade hemman å detta gods ägor. Man har sedan vidtagit en del förberedande åtgärder och inlämnat hithörande "böneskrifter". Över 40 familjer hava anmält sig som villiga att flytta dit och ännu flera torde komma att anmäla sig.

Skulle denna plan kunna förverkligas, vore Ormsö obesuttna att lyckönska. De skulle kunna bilda egna svenska hem i en trakt, där fordom svenskar byggt och bott, kanske rentav på gammal svensk botten. De skulle bliva istånd till att bilda en egen svensk koloni och sålunda bibehålla sin svenskhet.

Godset Matsal ligger vid havet och är känt för sin bördiga jordmån. Alla goda krafter måtte sättas i rörelse för att dessa svältande svenskfamiljer måtte räddas till egen torva och oberoende.

Ormsö är överbefolkat och vi kommer inte från frågan, vart överskottet borde hänvisas. Matsal är ett av de sista ännu ostyckade godsena, och skall något göras för dessa våra så gott som hemlösa landsmän, borde det göras snart.

Ormsö, 22. IV. 1926.

Joel Nyman.

Brev från Gammal-Svenskby.

Min trohet i freden den visar jag nog,
 I trägen id och strävan,
 Med mejsel spett och plog.
 O. H.
 Blanda du till hälften bark i brödet,
 Jag skall gräva dubbelt flera diken . . . J. L. R.

Smickrad eller rörd — jag vet egentligen icke själv vilketdera men troligen båda delarna — av

den älsklige och humoristiske "Farbror Svenske" i Kustbon Nr. 11 dristar sig undertecknad att återkomma med några rader för att göra oss Gammalsvenskbybor påminta om vår tillvaro, som den gode "Farbror" uttrycker sig. Ty att motstå frästelsen av att försöka göra sig förtjänt av Farbrors hjärtevärmade: "Det kändes nära på, som om en förlorad son återkommit till fadershuset — efter 150 års bortvaro," men ännu mera hans — jag höll på att säga överväldigande: — "Gör det, är Ni hjärtans snälla", — det är mera är jag förmär.

Vår tillvaro, ja, den är tyvärr dock så allmän och genomsnittsmänsklig, blottad på allt upphöjt, stort och märkvärdigt, att man är i valet och kvalet, då man vill försöka plocka någonting fram av t. o. m. minsta möjliga värde, och det trots Farbrors: "Å, alltid finns det något ändå", beständigt ringer en hotande i öronen.

Sedan vi tack vare stamförvanternas mäktiga och om storlagen människokärlek vittnande ingripande 1921—24, — vilket vi aldrig kan tänka på, utan att överväldigas av tacksamhetens känslor — och de två senaste årens något försvarligare skördar, lyckats få den hemska vålnaden, hungersnöden, driven utom knutarna, äro nu den ena dagen den andra precis lika, d. v. s. då den ena är slit och släp, är den andra släp och slit.

Jordbruket är naturligtvis den atmosfär vi alla utan undantag andas i, men undantaga vi svartbruk och litet höstdjupplöjning, — om det ens behöves — så torde epitetet eller förnamnet "modernt" vara överflödigt till vårt jordbruk, ty sådana begrepp som t. ex. "konstgödning", "rovfrukter", "äggviterikt foder, potatisblast och ventilering", m. m., m. m. dygligt, äro tyvärr, åtminstone i det praktiska livet, främmande för oss. Visserligen vill man göra gällande, att vår svartmylla, som är beryctad vitt omkring, — icke bara därför att den låter tusentals av sina barn svälta ihjäl — icke skall behöva någon gödsling alls, vilket dock torde hava sina svaga sidor, trots argumentets huvudstöd — torkan —, men vad t. ex. rotfrukter och äggviteriskt kraftfoder angår, så behöver man nog inte precis vara agronom för att förstå, att det icke alls vore ur vägen om den finge sådan, tv därom påminner om sommrarna de kala betesmarkerna och om vintern gummornas klagan över dåliga kor som inte ge någon mjölk. Och vad ventileringen angår, så torde den nog duga lika mycket i södern som i Norden.

Men det är ändå glädjande att se, att det i synnerhet under det senaste året gått tämligen bra framåt, åtminstone är nu om än icke för alla, det största fattigdomsstadiet passerat, d. v. s. det bokstavliga bröd- och rådlöshetsstadiet. Ja, man rent av någon gång kan liksom känna hur hjulen åter börja komma in i de gamla spåren igen. Gamla maskiner och åkerbruksredskap, vilka i hela årtal stått neddamnade, mer eller mindre oanvändbara i någon undangömd vrå av ett skjul, komma fram i dagen, repareras och gå åter ut att intaga sina gamla poster. Jordan, som även den i årtal legat, milsvitt oarbetad som ett dött kapital, ja en skatt, synlig och dock oåtkomlig, har åter förvandlats till åkertegar så långt, ja längre än ögat når. Vi behöva icke mera likt den gamla fänrik Stål, som "åt på nåd sitt bröd", leva av nåd i dubbel mening, om vi än icke någonsin kunna återgälda dem det, på vilkas kärlek vi under de senaste åren levat.

Som sagt, har det senaste årets skörd varit något bättre, men i

alla fall långt ifrån god. Rågen bokstavligen avbrändes av den ödesdigra hungersnödens fader — torkan; majsens förstördes snart sagt i grund — detsamma skedde även med en stor procent av övriga sädeslag — av landsplågan Nr. 2 — stepprättan. Undrar någon vad de små kråken, stepprättorna, kunde mäka mot den tre meter höga majsstängeln, så svaras, att de helt enkelt funno för gott att inte vänta tills den växt dem över huvudet, utan gjorde upp med den, så snart den kommit till världen, d. v. s. så snart den utan att ana oråd, helt oskyldig, blyg och blek, lockad av solen, tittade fram i dagsljuset, ty det var egentligen icke honom själv de ville åt utan ursprunget, kärnan.

I särskilt hög grad har även nybygget Nya Svenskby, som det heter, grundat 1922 ute på öppna steppen på omkring 15 versts avstånd i nordvestig riktning från Gammal-Svenskby, lidit det senaste året, så väl som alla föregående missväxtår, av den intensiva torkan, emedan det haft ännu mindre nederbörd än vad fallet var vid och närmare Dnjeper floden. Även i år ha vi ett omen, vilket icke varslar gott, nämligen en onaturlig sen vår, då vi ännu så sent som i går hade det bästa snöfall man kan önska sig, och vilket varade nära nog hela dagen, och vanligen mellan 3—5 gr. Reamur under fryspunkten. Men det att vi i går hade några grader köld och ett riktigt snöskrede och följaktligen även slädföre hindrade dock icke att vi i dag ha nära 15 gr. R. värme och den mörka kvällhimmelen upplyst sv Tors väldiga urgamla strålkastare — åskan. Det kan man kalla kontraster, motsatser! Ja, i sanning tycks vår stackars "Tellus" (jordens gudinna) ha råkat på villovägar, eller hava haft förnuft och nu mist det. Men trots alla dessa naturens narrspel, den ena dagens köld och snö, och den andras värme och regn, pågår vårplöjningen redan i en veckas tid, de dagarna då elementerna äro omöjliga naturligtvis undantagna. Ja, den stackars bonden, han måste lik en "Sven Duva" gå på, hoppas och vänta, ja mer än så, han måste även lik en annan, "Pavo" kunna bestämma sitt program enligt dennes: „Blanda du till hälften bark i brödet, jag skall gräva dubbelt

flera diken" . . . Och lycklig den som kan tillägga: "Men av Herren vill jag vänta växten."

Gammal-Svenskby, 14 april 1926.
Joh. A. Utas.

Svensk folkviseafton.

Torsdagen den 6 dennes anordnas i Sjömanshemmet Svensk folkviseafton. Fru Wichman, ackompanjerad av fru Holmqvist, har lovat underhålla med svenska sånger och svenska folkvisor. Den svenska sången är av oerhörd stor betydelse. Vi behöva bara tänka på de stora sångfesterna i Finland, nu senast på Brages 20-års fest, för att förstå, vilken kraftig sporre den svenska sången varit i svenskhetsarbetet. Vi ha ännu icke riktigt känt, vad allt "slumrande toner fjärran ur tiden" kunna väcka till liv. Vi borde därför icke försumma att gå och höra på fruar Wichman och Holmqvist. Den som en gång hört fru Wichman sjunga, försummar nog icke tillfället. — I Reval ha svenska folkviseaftnar icke förr anordnats. Det är därför en nyhet, och en början i den riktningen som göres på torsdagen den 6 dennes. Det blir dessutom téserving, uppläsning m. m.

Alla hjärtligt välkomna!

Lärarebostadsfrågan i Norrby.

I samband med rubricerade fråga har undertecknad beskyllts i denna tidning och utmanats att framkomma med följande exakta uppgifter: Wormsö kommunalråd har enl. sin protokollbok ej beslutat publicera genmäle i Kustbon, men då alla rådets handlingar lagenligt måste vara protokollförda får man anse detta vara ett felsteg av rådet eller ock att rådet ej står solidariskt bakom Liljebäcks genmäle.

Enligt elementarskollagen, § 28 och skolhusbyggnadslagen § 45 mfl. (R. T. 47—1924) skola alla nya skollokaler ävensom gamla byggnaders renoveringar vara gjorda efter av arkitekt projekterade ritningar, stadfästade av Bildningsministeriet. Enligt samma lag (§ 40) måste lärarebostaden hava minst 60 kv. meters golvyta.

Liljebäck förväxlar tydligen arkitektur och pedagogik och vad mig beträffar, så vet L. nog att jag med denna bostads "arkitek-

tur och uppsyn över arbetet" ej haft det ringaste att skaffa men visst är, att kommunalmanen Lars här frikostigt slösat med sina förmågor. På skolmyndigheternas flerfaldiga protester har arbetet ej inhiberats och under den gångna vintern har undervisningen paralyserats av hugg och skrammel i skolhuset. I Norrby skolråd har bostadsfrågan behandlats den 1 november 1924 och i protokollet säges: "Beslöts hos kommunalrådet göra anhängan om fullständig lärarebostad."

Norrby skolhus består av två delar: en del med klassrum, förstuga och kök (användes till lärararum), tillhör ännu icke Wormsö kommun utan enskilda personer i Norrby. Under de 8 år skolan använt denna del ha ägarerna ännu ej fordrat en mark i hyra; den andra delen av huset — ett klassrum och ett mindre rum utan dörr emellan — får anses som kommunens, fastän 27 inbyggda timmerstockar tillhöra skoldistriktet. Således är det dessa rum, som i Liljebäckska genmålet fixerats med "tre rum som tillhöra lärarbostaden och stå till lärarens förfogande." Ett klassrum där övar 20 elever dagligen vistas får läraren samtidigt ha till bostad. Att just så är bekräftat han med sin matematiska överlägsenhet ($2 \times 2 = 5$) och sista klausalen av aktstycket som kan tydas så här: "Det är nog för vårt bildningsbehov om vi ha en duglig präst och dito skrivare, en lärare kan gärna kinesa i ett klassrum, eller som "—n" vill ha det, i en tunna (?)"

Jag värderar tillfyllest kyrkoherden, men jag vet att det finns många rättänkande och skolbildning värderande medborgare, som även uppskatta lärarens verksamhet, och ej äro med om att hugga huvudet av kon när man vill att den skall mjölka. I annat fall skulle det likna Don Quijotes sorliga kamp mot väderkvarnarna.

J. Berggren.

Vapenlast på väg till Ryssland. Enligt internationell överenskommelse i Genève är handel med krigsvapen förbjuden, men det oaktat upptäcktes, att tyska båten "Altengamm" var på väg till Ryssland med 3000 revolverar av Mauser systemet. Båten stötte på sten i de estniska vattnen, blev skadad och hemtades in till Reval, och då upptäcktes det. Ryssarna förklarade själva, ett båten innehöll mediciner och färger. Lasten har beslagtogs i Reval och överläggningar i saken ha inletts.

Islossningen och vattenstigningen ha flerstädes förorsakat skador. Dorpat har fått lida mest, ty Embach har stigit över brädarna. Flera hundra hus ha stått under djupt vatten, så att man fick använda roddbåtar.

Skyddskårsmanörer i huvudstaden. För en vecka sedan, på torsdagen, väcktes stadens innevanare kl. 3-tiden på natten av alarm (siren ljud). Alla militärer, skyddskårister och poliser skyndade till sina poster. Manövern var vällyckad.

Guldkronan blir myntfot. Finansutskottet har i sitt förslag fastställt guldkronan som mynten-

het. Förslaget skall granskas av en engelsk expert Williamson och sedan på hösten överlämnas till riksdagen för stadfästning.

Utriksminister Piip har i slutet av april avlagt att besök i Helsingfors.

Ulmans regering i Lettland har avgått.

Vem blir ägare till nordpolen? Nu då Amundsen företagit en expedition till nordpolen har frågan åter uppstått, vem som skall bli ägare till nordpolen. Ryssland vill nämligen bliva herre över Norra ishavet och gör anspråk på den, men Amundsen vill naturligtvis hissa norska flaggan där.

Ellen Key i Sverige, som varit sjuk, har dött. Liket har blivit bränt.

Estländsk-lettländska närmandet. Lettländska utrikesministern Albats, som den 28 april återvände till Riga efter sitt besök i Reval, har för pressens representanter förklarat, att det vore önskvärt, att den projekterade blandade estländsk-lettländska komitten, bestående av parlaments- och regeringsrepresentanter, på sätt och vis skulle bilda en för Estland och Lettland gemensam andra kammare. Kommittén får till uppgift ej enbart ett samordnande av de bägge ländernas utrikespolitik utan även lösning av spörsmål gällande en koordinering av inrikes, ekonomisk och finansiell politik.

Vargar invid Moskva. Enligt ett meddelande i Krasnaja Gazeta har nyligen i närheten av Moskva en bondkvinna Andrejeva sönderslitits av vargar.

S. O. V. anordnar torsdagen den 6 maj kl. 8 e. m. under medverkan av fruor H. Wichman och I. Holmquist

Svensk folkviseafton

i Sjömanshemmets lilla sal.

Avgiften frivillig.
Alla välkomna!

Söndagen den 9 maj kl. 8 anordnar ungdomsföreningen "Framåt"

aftonsamkväm

med omväxlande program: musik, sång, deklamation, dans m. m.

Kaffe-servering.

Kl. Rosenkranzstr. 10 „Frauenverband"
Alla välkomna!

Inkomsten går till de fattiga.

Jakten "Pauline" till salo
Närmare uppgifter Minhamnen, Reval, hos vakten.

Svenska Bomullsflaggor

till utlandet direkt från fabriken, inom Sverige genom handlande i branschen.

Gefle Manufaktur A.-B., STRÖMSBRO

AKTIEBOLAGET J. E. ARNDT

HÜDIKSVALL

Angbåtsexpedition, Befraktnings-, Skeppsmakeri och Speditionsaffär. Lager av Kol och Eygnadsmaterialer.

Rikstelefon: 245, 287, 325. Telegrafadr.: Arndtbolage

Aug. Löfgrens

Frukt-, Grönsaks- & Blomsteraffär
rekommenderas. Blommor & Kransar
Guldmedalj 1901 GÄFLE Telefon 123

Engeltofta Pensionat och Vilohem
öppnas den 1 maj.

Med sitt vackra läge å Norrlandet, parkanläggningar och havsbad, en idealisk plats för vila och rekreation.

Ljusa och komfortabla rum med balkonger. Rymliga salonger och sällskapsrum. Tennisplan. Gott bord. Moderata priser.

Beställ rum i tid. Prisuppgifter och närmare upplysningar beredvilligt på begäran. Begär prospekt. Fröken Hilma Johansson, Gefle, Rt. 3822.

Gustaf Sjöbergs

Konditori, Torra Rådmansgatan 10
Rekommenderas

ESKILSTUNA BRVGGERI A. B:s

tillverkningar

REKOMMENDERAS Telefoner: 10 & 13

Större och mindre
Skogsparker på rot
såväl som
sågtimmer

köpes kontant av Säfveåns A. B.
Göteborg

Våra Brödtillverkningar
äro välkända, goda och billiga
G. A. ULANDERS BAGERI
UPPSALA Telefon 1343

För bilister och turister är
Kungsbacka Stadshotell
den populäraste anstalten, 40 minuters bilresa från
Göteborg. God och välagad mat.
BILLIGA PRISER
Middag 3 rätter 2.25

Järnvägsrestauranten, Malmö
i nya hemtrevliga lokaler med ingång
från Skeppsbron
Fullständig restaurantrörelse.
Smörgåsbuffé - Konditoriavdelning

Trafikaktiebolaget MÄLAREN-HJÄLMAREN

TELEFONER: för passageraretrafiken 56-28, Norr 12-57, för godstrafiken Norr 12-99

Reguljära linjer: Stockholm — Köping — Kungsör — Arboga — Örebro
Stockholm — Strängnäs — Västerås — Enköping
Stockholm — Drottningholm — Sigtuna — Skokloster
Stockholm — Öarna Ekerö, Björko, Adelsö och Svartsjölandet.

ANGÅENDE AVGÅNGSTIDERNÄ: SE DAGSPRESSEN

Rekommenderar sina förstklassiga färdiga HERRKLÄDER, HERR- & DAMSKRÄDDERI.
Uniforms- och Sportatliklar för segling, ritt, automobilsport etc. etc.

MILITAR EKIPERINGS A.-B. (MEA)
Hamngatan 3 A STOCKHOLM Norrmalmstorg

M. DUBOIS, UPPSALA
BAGERI- OCH KONDITORI A.-B.
rekommenderas

Telefoner: Konditoriet 1523 - Bageriet 2780 - Kontoret 9

Olof Almér

Tel. 531 **Kristianstad** Tel. 163
Välsorterat Fin- o. Grovbageri

GÖTEBORG
KÖP
OLOF ASKLUNDS
BRÖD.
Det är bäst.

Använd alltid Svenska Lås
och Skruvar från A.-B. Pri-
orverken, Norrköping.

Bland rostat kaffe intager
SVEABLANDNING
främsta platsen. Partiförsäljare:
ENGWALL HELLBERG Aktiefölag. Gefle.

EGONLINEN

uppehåller regelbunden trafik Göte-
borg med alla mellanliggande svenska
hamnar till

**Karlskrona—Danzig—Libau—
Riga—Reval—Hälsingfors.**

RYLANDER & RUDOLPHS

FABRIKS A.-B.

Henriksdal, Sverige

Tel.-adr. „Rudolps“. Rt. 440 & 1440

Tillverka telefonkol och dynamoborstar, lämp-
liga för alla i marknaden förekommande
apparater och maskiner. — Begär offert!

Falkenberg

Använd

Extra vetemjölet

„ÖRNEN“

Den, som är förständig att ej låta sig dråras
av allt utländskt köper alltid svenska varor. En
gammal välkänd firma lämnar alltid köparen
bästa garanti att vid inköp erhålla största valuta
för sina penningar.

Våra tillverningar:

SALUBRIN

SPRITÄTTIKA

AROMA ÄTTIKSPRIT

Eau de Cologne:

Extrait Double **CARITA**

Extrait Quadruple **DELILA**

Härvatten: Lotion **GAMBO**

Lavendelvatten: Extrait Triple **GARITA** äro
var i sitt slag marknadens yppersta och därtill
billigaste fabrikater. Därför garanterar

A.-B. P. HÅKANSSON, ESLÖV.

INGEN VET VAR
haren har sin gång,
men en var vet, att

PIX-PASTILLER

finnas överallt. Säljes i askar å 25 och 50 öre.
Ensamtillverkare:

Pix Aktiefölag, Gävle

Hj. Söderlings Bageri
Eskilstuna

Specialité: Sundhetsbrödstill-
verkningsar.

STUREHOF

Adelgatan 13, Malmö. Telef. 12 53.

1:sta klass Restaurant.

Billigaste och bästa frukostställe.

Middagar från 1—6. 3 rätter kr. 2.—.

Populära soupéer från 6—11 e. m.

Välagad husmanskost.

DANNEMORA Cirkulärsågar, Ramsågbld,
Timmer- och Fällningssågar, Maskinhyvelstäl
och Maskinknivar vinna tack vare Dannemora-
ställets förtjänstfulla egenskaper och det om-
sorgsfulla arbetet rykte över hela världen
Kort leversanstid. Införda offert.

Gimo-Österby Bruks A.-B., Österbybruk

Arvid Nordell

Juvelerare

Hospitalsgatan 12 NORRKÖPING Tel. 5246
Matsilver, Ringar, Guld- & Silvervaror. Present-
kort och Hedersgåvor.

Order till landsorten expedieras omgående.

De Förenade Spetsfabrikernas Försäljningslokal
Tel. 771-08 Grevturegatan 13 (Hörnbutiken)
NOR: 19203

Specialaffär för Spetsar och Broderier. — Rikt
urval av Vadstenaspetsar. Motiv och Krugar.
Beställningar å linneutstyrslar. Order till lands-
orten expedieras omgående.

DRICK HÅKONBOLAGETS LUXUSKAFFE!